

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keeverberg 54, 1082 BE Amsterdam

Verschijnt 4 x per jaar

COMMISSIE-MUNTENDAM FAALDE IN ONDERSCHIED TUSSEN WETENSCHAP EN PSEUDO-WETENSCHAP

Commentaar van werkgroep uit de KNMG

Rondom de jaarwisseling heeft de werkgroep uit de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering van de Geneeskunst commentaar uitgebracht op het rapport van de commissie-Muntendam, officieel geheten de Commissie Alternatieve Geneeswijzen in Nederland. In het blad Medisch Contact waarin dit commentaar werd gepubliceerd schreef prof. dr. G. Mellenbergh, hoogleraar Methodenleer aan de Universiteit van Amsterdam en als deskundige actief in de bovengenoemde werkgroep:

“Mijn persoonlijke conclusie is, dat het bestaan en de populariteit van alternatieve geneeswijzen geenszins nopen ze serieus te nemen en te erkennen; wèl dat de geneeskunde ondanks haar grote successen nog belangrijke lacunes heeft, die grotere aandacht en inspanning verdienen dan tot nu toe het geval is geweest”.

Aan het commentaar van de werkgroep dat acht pagina's van Medisch Contact omvat ontlene wij enige punten. Wat de aanbeveling van de commissie Muntendam betreft om wetenschappelijk onderzoek van alternatieve geneeswijzen te bevorderen kan de werkgroep accoord gaan “mits wetenschappelijk verantwoorde methodologieën worden benut”. Om een nationaal informatie- en documentatiecentrum in te stellen, zoals Muntendam c.s. willen — dat vindt de werkgroep niet nodig.

Wat de aanbeveling ten aanzien van een wet Bevoegdheidsuitoefening Individuele Gezondheidszorg aangaat, hierop luidt het commentaar: Wanneer deze behandelwijzen tot toetsbare positieve effecten leiden, vallen ze onder de geneeskunde en kan worden onderzocht of de opleiding en de titel van het beroep dat deze handwijze beoefent registratie volgens de wet BIG kan krijgen.

Aanbevelingen om alternatieve genezers een zekere basisopleiding te geven zijn, vindt de werkgroep niet te realiseren. Ten dele zal dit al vrijgelaten worden in het voorontwerp wet BIG “met alle zorgen die dit feit de werkgroep baart ten aanzien van de gevolgen voor de patiënt”.

Uit de aanbevelingen die de werkgroep aan het slot van het commentaar heeft opgesteld wordt o.a. op-

Nieuwe voorzitter

In een medio april te houden bestuursvergadering zal de Vereniging tegen de Kwakzalverij een nieuwe voorzitter kiezen. Als waarnemend voorzitter treedt thans op de Amsterdamse hoogleraar prof. B.S. Polak.

Tijdens een bestuursvergadering, onlangs gehouden, heeft de penningmeester, de heer D. Uitterdijk een overzicht gegeven van de financiële toestand van onze vereniging. Het totaal der ontvangsten beliep in 1982 f 16.680. De uitgaven bleven hier enige honderden gulden onder. Tegelijk met dit nummer van het Actieblad tegen de Kwakzalverij ontvangen de leden weer een acceptgirokaart ter voldoening van de contributie die nog steeds f 30 bedraagt (studenten en verpleegkundigen f 10)

Nieuw bestuurslid

Als nieuw bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij is toetreden de arts C.W. Chr. Deurman uit Arnhem. Dokter Deurman was laatstelijk geneeskundig inspecteur van de volksgezondheid in de provincie Gelderland. Als zodanig is hij herhaaldelijk geconfronteerd met zeer trieste gevallen waarbij o.a. alternatieve genezers er mensen onder hun behandeling toe brachten de regulier voorgeschreven geneesmiddelen niet te gebruiken.

gemerkt dat de thans geldende nog te toetsen alternatieve behandelwijzen pas als algemeen aanvaarde methode in het verstrekkingspakket kunnen worden opgenomen, indien:

- de adviezen van de Gezondheidsraad positief zijn
- de eisen voor de opleiding zijn getoetst en goedgekeurd;
- de titel duidelijk omschreven is.

De werkgroep verzet zich tegen een marginale toetsing “dat wil zeggen op schade en kosten” van effecten en resultaten van alternatieve geneeswijzen. Zo'n marginale toetsing geldt immers ook niet voor reguliere geneeswijzen!

Voorts: overheid en professie moeten de alternatieve en reguliere behandelwijzen, voorzover deze toetsbaar zijn, op dezelfde manier tegemoet treden. Het gehele probleem van de alternatieve behandelwijze zou moeten worden voorgelegd aan de Ge-

BIJGELOOF IN ELEKTRONISCHE VERMOMMING

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Oppericht 1 januari 1881

Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:

Voorzitter: vacature

Secretaris: I.A. van de Graaf, Rotterdam

Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik

Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam

G.W. Chr. Deurman, Arnhem

prof. B.S. Polak, Amsterdam

Adviserende leden:

S. Lelie, Middelburg

prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van
Penningmeester van de Vereniging tegen Kwakzal-
verij, Medemblik.

De **contributie** bedraagt thans f 30; voor studenten en
leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men
door een schenking aan de vereniging van minimaal
f 100.

zondheidsraad ter toetsing aan de stand van de weten-
schap op dit moment. Het is de moeite waard na te
gaan of in de belangstelling voor de alternatieve
behandelwijze een tijdverschijnsel een rol speelt. Ge-
neesmiddelen en kruiden die als geneesmiddel in de
handel worden gebracht dienen te worden ge-
registreerd. Ook kruidenmengsels moeten onder de
wettelijke registratie vallen.

De werkgroep pleit voor een omschrijving van de
kwakzalverij waarin de intentie van de behandelaar
geen rol speelt en die berust op het onderscheid tussen
wetenschap en pseudo-wetenschap.

**Op dit onderscheid heeft, aldus het commentaar van
de werkgroep de commissie-Muntendam duidelijk ge-
faald. Wetenschap en pseudo-wetenschap kunnen, aldus
het commentaar van de werkgroep, van elkaar afge-
grensd worden doordat (1) wetenschappelijke theorieën
en hypothesen toetsbaar zijn en (2) wetenschap een
cumulatief karakter heeft. Wetenschappelijke theorieën
en hypothesen worden voortdurend verbeterd, ver-
vangen of verworpen, waardoor een wetenschap steeds
meer en steeds beter verschijnselen kan verklaren en
voorspellen. De geneeskunde is een toegepaste em-
pirische wetenschap, die berust op resultaten uit vele
wetenschappen; een groot gedeelte van de alternatieve
behandelingen moet daarentegen worden gekarakter-
iseerd als pseudo-wetenschap.**



Het bijgeloof kruipt waar het niet gaan kan. Hon-
derdduizenden raadplegen dagelijks de horoscoop-
rubrieken van populaire dagbladen en tijdschriften:
"De sterren bepalen uw lot!" Ook het oude verhaal
van het bioritme doet heden ten dage weer opgeld, zo
bleek ons toen wij bladerden in het kleurige "Maga-
zine", dat onze Es-juwelier huis-aan-huis had laten
bezorgen, kort voor Sinterklaas.

Op pagina 2 werd ons namelijk het Pulsar Quartz
Bioritme horloge aangeprezen, made in Japan. Wat is
bioritme?, zo vraagt de schrijver van de begeleidende
tekst zich af. Welaan, iedereen heeft wel van die dagen
dat alles hem tegen zit en andere dagen dat alles lukt,
de verkeerslichten alle op groen floepen bij zijn
nadering, de baas in zijn nopjes is over het geleverde
werk en vrouwlief thuis haar zonnigste humeur toont.

Toeval, een coïncidentie van allerlei zaken? Onzin.
"Wetenschappers" — en we werpen nu weer een blik
in het Magazine van onze Es-juwelier — "geloven van
niet en schrijven de afwisseling van ups en downs toe
aan het bioritme". Zo'n bioritme is opgebouwd uit een
lichamelijke cyclus van 23 dagen, een emotionele
cyclus van 28 dagen (heeft vast iets te maken met de
schijngestalten van de maan! red.) en een verstandelij-
ke cyclus van 33 dagen. Deze cycli beginnen op de dag
van de geboorte. Doet er niet toe of men geboren is
tijdens een conjunctie van Mars en Venus, of dat men
Kreeft of Waterman is, Schutter of Schorpioen... van
het ogenblik van de geboorte af beginnen de cycli van
23, 28 en 33 dagen te lopen. Grafisch weergegeven
ontstaan er drie curves die samen het bioritme vormen,
zo wordt ons door het Magazine van onze Es-juwelier
verzekerd. Zit de curve onder de nullijn dan zijn we
snel moe, geïrriteerd en kunnen we ons moeilijk
concentreren. Maar boven de nullijn stijgend voelen
we ons "sterk, vitaal opgewekt en kunnen we de hele
wereld aan".

Hoed af, voor die stijgende lijn!

De technici van de Pulsar-horlogefabriek hebben er
lang aan gewerkt om een bioritme-programma in het
horloge te verwerken, naast de datum-aanduiding,
tijd-aanwijzing en wekkerinstallatie.

Bij aankoop van het bioritme horloge krijgt men
gratis een boekje over bioritmiek. En men behoeft
slechts eenmaal zijn geboortedatum in te pulsen of het
horloge is in staat, zo te zeggen een leven lang, de
goede of kwade dagen, aangeboden door de bioritmiek
te openbaren.

Maar bijgeloof blijft het — ook in deze elektroni-
sche vormomming.

Waar gaan wij heen? Vraagt ons een lezer, die met
verbazing een advertentie las in Medisch Contact
waar een "centum voor natuurgeneeskunde" met
spoed in contact wenst te treden met een afgestudeerd
homeopatisch huisarts met belangstelling c.q. erva-
ring in de... iriscopie.

POSTNATALE DEPRESSIE EN PREMENSTRUEEL SYNDROOM:

nieuwe markt voor kwakzalverij?

De Amsterdamse socioloog Abram de Swaan heeft in opstellen over de hedendaagse psychotherapie het begrip "proto-professionalisering" geïntroduceerd. Hij verstaat hieronder een ontwikkeling, waarin leken de grondhoudingen en basisbegrippen uit een beroepskring gaan hanteren bij een indeling van moeilijkheden in hun dagelijks leven. "Mensen maken moeilijkheden met elkaar en met zichzelf. Daar hebben zij geen hulpverleners voor nodig. Maar psychotherapeuten leren hen daar psychische problemen van te maken, geschikt voor behandeling door die deskundige" (De mens is de mens een zorg (1982). Uitgeverij Meulenhoff. Pagina 82).

Het komt ons voor dat het begrip proto-professionalisering — door de Swaan overigens nadrukkelijk niet als resultaat van pressie door de beroepsgroep gezien — niet alleen bruikbaar is als verklaring voor de expansieve groei van de "markt van welzijn en geluk".

Als ziekte gepresenteerd

In ons land bestaat momenteel een krachtige stroming die er toe leidt dat veel vrouwen de moeilijkheden die zij na de geboorte van hun kind doormaken gaan ervaren en presenteren als een ziekte. Deze ziekte heet dan "postnatale depressie" (P.N.D.), komt zeer veel voor (na 1 op de 10 bevallingen!), heeft een duidelijke oorzaak ("hormonenkwestie") en er is een effectieve behandeling voorhanden (goede voeding, praatgroep, vitaminen, maar vooral: progesteron). Symptomen van de ziekte zijn o.a.: vermoeidheid, concentratiezwakte, verwarring, geheugenzwakte, vraatzucht, paniek, hyperventilatie e.d. De definitie van deze "nieuwe" ziekte is gebaseerd op het werk van een Engelse gynaecologe Katherina Dalton, die de "progesterontheorie" heeft bedacht en beschreven. Voor haar theorie dat het P.N.D. en tevens het zgn. premenstrueelsyndroom gevolg zijn van een tekort aan of een te snelle daling van het progesteron gehalte in het bloed bij lijdsters aan deze "syndromen", heeft zij in de kring van beroepsgenoten vrijwel geen steun gekregen.

Verschillen in de hormoonhuishouding bij gezonden en lijdsters aan de beide "syndromen" zijn nooit aangetoond.

Golf van publiciteit

Een golf van publiciteit over de postnatale depressie is sinds 1981 over ons land gegaan. Dr. Dalton gaf in februari 1981 het vrouwenweekblad Viva een interview. Zij verwijst hierbij psychosociale factoren naar de achtergrond en spreekt van een "hormonale depressie". Op de radio en televisie werd herhaaldelijk aan de P.N.D. aandacht besteed. Een vrouwenarts in Wageningen, E.W. Loendersloot, begon een speciale polikliniek voor lijdsters aan P.N.D. en had

in korte tijd een wachtlijst van meer dan drie maanden.

De stichting Correlatie brengt belangstellenden in contact met de inmiddels opgerichte patientenvereniging "stichting vrouwen in P.N.D." te Aalsmeer. In het feministische maandblad "Opzij", doorgaans kritisch en van een hoog gehalte, verscheen in september 1982 een artikel van Renate Dorrestein over de P.N.D. met zinsneden als "waarom 20.000 vrouwen per jaar niet serieus genomen worden". "Postnatale depressie hoeft niet te ontstaan, is te voorkomen" en "als mannen een postnatale depressie konden krijgen, was er vast eerder wat aangedaan".

In oktober 1982 verscheen — trendgevoelig — de film "Ademloos" van cineaste Mady Saks over een vrouw met P.N.D. (Monique van der Ven).

Zonder verdere uitleg

In zijn inaugurele rede op 29 november 1982 sprak de Amsterdamse gynaecoloog Prof.F.B. Lammes zonder verdere uitleg over "de vrouw, die zo afhankelijk is van de rusteloze wisselingen in de endocriene activiteit, welke het vinden van een psychische balans veel moeilijker maken dan bij de man het geval is".

Al deze publiciteit heeft er toe geleid dat bij huisartsen, gynaecologen, psychiaters en verloskundigen opmerkelijk veel vaker dan vroeger de klachten van het P.N.D.-syndroom worden gepresenteerd.

De meer belezen "patienten" vertellen er vaak meteen bij dat zij — in tegenstelling tot bovenvermelde hulpverleners — ook oorzaak en behandeling wel kennen, zie boven.

Behandeling met progesteron

Hoewel dus een wetenschappelijke basis voor de progesteron-therapie volledig ontbreekt, en ook de Wageningse vrouwenarts spreekt over de "noodzaak van evaluatie van zijn controversiële therapie", worden in ons land in toenemende mate vrouwen behandeld met (naast vitaminen, magnesium en zink) progesteron.

Het wordt voor individuele artsen steeds moeilijker weerstand te bieden tegen de aandrang, die patienten en publiciteit op hen uitoefenen.

Om langdurige discussies met de vrouw te vermijden en om een indruk van harteloosheid te voorkomen zal de arts vermoedelijk — ondanks enige tegenzin — geneigd zijn dan maar het hormoonpreparaat voor te schrijven.

Dit temeer daar ernstige bijwerkingen niet te vrezzen zijn. De schadelijkste bijwerking is echter, dat de vrouw in kwestie gestijfd wordt in het idee dat zij een ziekte heeft, die medicamenteus behandeld kan en moet worden.

De arts sanctioneert door zijn recept dit idee en

moet dan — gezien het ontbreken van het fatsoenlijk bewijs voor de effectiviteit van het “geneesmiddel” — beschouwd worden als kwakzalver in witte jas.

Anti-emancipatoir karakter

De vrouwenbeweging zou in plaats van zich met gretigheid op de P.N.D.-problematiek te storten, juist het anti-emancipatoire karakter van de progesterontheorie moeten inzien.

De vrouw als hormoon-afhankelijk wezen, die daardoor verminderd toerekeningsvatbaar is: moet de man dan toch maar weer hoofd van het gezin worden?

Een schrijfster van een ingezonden brief in “Opzij” van december 1982 merkt in dit verband op: Je zou er in deze tijd bijna om moeten lachen: vrouwen worden bestuurd door hormonen en mannen door hun brein. Moet ik dat nu echt geloven? Stel, dat een man zou besluiten de zorg van zijn pasgeboren kind op zich te nemen. Stel, dat hij al gauw hevig mismoedig, zelfs hoorndol zou worden van de poepluiers, het aanhoudend gekrijs en slopende andere zaken. Zou hij verontrust denken dat er iets met hem niet in orde was? Zouden wij dat denken? Welnee, in dit uitzonderlijke geval zou ons verstand ineens wonderwel functioneren en zouden wij alles logisch vinden. Ik bedoel maar. Wanneer hormonen weer eens voor het typisch vrouwenprobleem wordt aangedragen denk ik dat wij enorm op onze hoede moeten zijn”.

En zo is dat.

C.R.

MISLEIDENDE “MEDISCHE” RUBRIEK IN EINDHOVENS ZONDAGSBLAD

rode bieten opgehemeld

Kijk, dat is toch wel aardig van zo'n blad als het in Eindhoven verspreid wordende Zondagsnieuws: een populaire medische rubriek gesierd met een tekening van een medicus met een stethoscoop gewapend. Maar pas op! De tekst gaat over rode bieten en wie zich de moeite geeft die tekst door te lezen komt terecht bij bietentabletten die door Bioform Holland b.v. te Heerenvveen in de handel worden gebracht in doosjes van 75 stuks in handige doordrukstrips. Een foto van het doosje en de doordrukstrip staat er bij, samen gefotografeerd met een bietje met blad. Rode bieten — in sommige delen van het land hebben we het over krotten — hebben, zo stelt de schrijver van het artikel het voor, geneeskrachtige weking. Nierklachten, hardnekkige verstopping, griep en verkoudheid, reinigen en stimuleren van de lever, bloedarmoede, remmende werking op kankergezwellen, afweer tegen stralingsgevaar... het kan niet op.

Dr. C.M.A. Bruyninckx, als chirurg verbonden aan het Sint Joseph ziekenhuis te Eindhoven heeft de redactie van het Zondagsnieuws een aantal vragen en opmerkingen gezonden naar aanleiding van deze nogal merkwaardige medische rubriek. Allereerst vraagt hij de redactie wie eigenlijk de rubriek schrijft.

Waarom ondertekent hij of zij de rubriek niet?

Onbekende beroemdheid

In het artikel wordt gewag gemaakt van “de beroemde dokter Alexander Ferenzi”. Dr. Bruyninckx kent deze geleerde helaas niet en wil graag de publicaties zien waaraan de uitspraak is ontleend dat het in rode bieten voorkomende anthocyaan een remmende werking op kankergezwellen heeft. “Graag ook ontving ik de publicatie, waarin dr. Schmidt — ook die wordt genoemd in het bewuste artikel — melding maakt van de heilzame werking van bietensap tegen röntgen en andere gevaarlijke (welke?) straling.

Anthocyaan, zo licht dr. Bruyninckx nader toe, is een verzamelnaam voor kleurstoffen van blauwe, rode en paarse bloemen. In de darm wordt het gesplitst in een suiker en in anthocyanidine. Deze laatste stof wordt onveranderd in de urine uitgescheiden. Vandaar de rode kleur van de urine na het eten van bieten. Het is maar goed ook dat deze stof onveranderd wordt uitgescheiden. In anthocyaan zit namelijk het cyanide-ion dat door andere atomen wordt afgeschermd. Als dit ion vrijkomt sterft men vrijwel onmiddellijk omdat dit ion een enzym, namelijk cytochroomoxidase, verlamt dat essentieel is voor de ademhaling van de cel. Omdat vooral hersencellen slechts seconden tot hooguit drie minuten zonder zuurstof kunnen, sterven deze snel af. Het verbaast dr. Bruyninckx dan ook in de “populaire medische rubriek” van het Zondagsnieuws te lezen dat, zo deze stof al iets doet in het lichaam, het de celademhaling zou verbeteren!

Een loze bewering

In het bewuste artikel wordt ook het zuurstofrijker maken van het bloed als gevolg van het eten van rode bieten opgevoerd. Het is echter nimmer aangetoond, schrijft de Eindhovense chirurg verder, dat het zuurstofrijker maken van het bloed een kankergezwel tot stilstand zou brengen, laat staan, zoals in het artikel boudweg wordt gesteld “zelfs vaak verdwijnt”. In Amsterdam wordt in het Wilhelmina Gasthuis sedert 25 jaar hyperbare zuurstofbehandeling (dat wil zeggen inademing van zuivere zuurstof onder hoge atmosferische druk) bij uiteenlopende aandoeningen toegepast. Hierbij wordt de zuurstofspanning van het bloed twee- tot driemaal zo groot als normaal. Dit is met geen enkel stofje te bereiken. Nimmer heeft deze kliniek een gunstige werking op kankergezwellen kunnen melden.

Een aardig vraagje stelt dr. Bruyninckx aan het slot van zijn brief aan de redactie van het Zondagsnieuws: “Hoe heeft de firma Bioform Holland b.v. (die immers bietensap in tabletvorm in de handel brengt “in die handige doordrukstrips”) zijn erkentelijkheid voor dit misleidende artikel geuit?”

Er zijn, verzucht de heer Bruyninckx, vele soorten van milieuvervuiling mogelijk. Vervuiling van het geestelijk milieu is waarschijnlijk de ernstigste vorm en, helaas, ook het moeilijkst te bestrijden.

Genezen op afstand: “we voelen het aan onze oren als we behandeld worden”

Onbevredigende praat-uitzending van de NCRV

“Genezen op afstand”, was het onderwerp van het praatprogramma “rondom tien” op de televisie, een uitzending van de NCRV met Hans Sleuwenhoek als presentator. Aan die uitzending ontleen wij het een en ander, ons baserend op inderhaast gemaakte aantekeningen, waarbij de lezer ons wel zal willen verontschuldigen dat het ons niet mogelijk was de namen van degenen die aan het woord kwamen — en dat waren er nogal wat! — haarzuiver te noteren. Als wij ze al verstonden.

Het “genezen op afstand”, het onderwerp van al dit gepraat voor de beeldbuis, bleek betrekking te hebben op degenen, die een foto zenden aan een genezer die op grond van die foto op afstand zijn geneeskraft zegt uit te oefenen. Een van de patiënten getuigde dat hij het aan zijn oren voelde, wanneer heel ergens elders in den lande, de genezer bezig was, gebogen over de foto, hem te genezen.

Iemand had de genezer op afstand te hulp geroepen voor het afleggen van een examen. “’t Was net of een last van me afviel”. Ook hij had een foto gegeven.

- Hoe moet ik me dat voorstellen, vroeg Sleuwenhoek.

Genezer: Afstand bestaat eigenlijk niet, Met je gedachten kun je Canada bereiken.

Een waarschuwinkje aan het kijkende publiek van Sleuwenhoek: Het is niet de bedoeling te discussieren over de zaak. Informatie kunt U wel krijgen. Na afloop zullen we zeggen hoe U dat moet doen.

Genezen per telefoon

Aan het woord komt een vrouw die vertelde dat zij gebukt ging onder de angsten: angst om dood te gaan, angst om naar buiten te gaan. Zij stuurde een pasfoto aan een “genezeres op afstand”. “Zij heeft mij opgebeld. Twee jaar hielden wij contact met foto en telefoon. Ik kreeg direct al medicijnen — homeopatische — ze helpen geweldig, nog steeds. ’t Is geen suggestie, zij vertelt mij wat ik mankeer. De eerste keren vond ik het doodeng wat zij mij vertelde, van een bloedsomloop die niet klopte”.

- Wat vond U bij haar dat U bij artsen niet vond?
- Ik heb een slaapkuur ondergaan, luidt het antwoord.

Een andere vrouw, die bij een genezeres in Zeeland te biecht was gegaan had van haar twaalfde jaar last van fobieën ... Ze had van alles geprobeerd en was ook bij een iriscopist geweest. De vrouw in Zeeland zei haar: We beginnen met het lichaam.

Weer een ander aan het woord, een jonge magnetiseur. Hij heeft er nu een volledige dagtaak aan,

heeft zijn baan opgezegd. “Ik heb wel iets dat niet iedereen kan.” Aan de “uitstraling kunnen we zien”. Ook op foto’s zo blijkt. Elk orgaan heeft een bepaalde uitstraling.

We krijgen dan het verhaal te horen en te zien van bewegende handen boven een collectie foto’s. “In mijn eigen lichaam”, aldus de genezer, voel ik mijn hand branden rondom een foto, net of ze omhoog worden getild. Ik word dan naar een persoon op een foto toe getrokken”...

- Voelen mensen dat?

- Soms wel, Ze worden slaperig of voelen een bepaalde tinteling.

De aan het woord zijde jonge genezer heeft ook een paard genezen, namelijk een renpaard dat sloeg. Het bleek, zo heeft de genezer geconstateerd, hernia te hebben. Het is genezen o.a. door het naar een andere stal te brengen.

Foto's op de rug – ook dat helpt

Een baardige man getuigt dat de energie hem uit de armen straalt Met het genezen op afstand is hij nog een stapje verder gegaan. Eerst behandelde hij de foto’s met de handen, maar het is hem gebleken dat ook zijn rug geneeskraft uitstraalt en zo doet hij nu de foto’s op zijn rug. Ik heb bijna altijd foto’s op de rug.

- Nu ook?

- Ja, nu ook, aldus de baardige man.

We hadden graag een “shot” gezien van de foto’s op de rug van de baardige man, maar helaas: dit maal liet de camera de kijkers deerlijk in de steek, hoewel de rug toch een net lichaamsdeel is, waaraan ook de leden van de NCRV geen aanstoot zullen nemen. In plaats daarvan vangt het camera-oog het gelaat op van een functionaris van de Nederlandse Federatie van Paranormale en Natuurgenezers - NFPN zegt de presentator gemakshalve — genaamd Schimmel. Er worden veel mensen met foto’s behandeld, vertelt hij. Als men pijn heeft komt men naar ons toe. Je hoeft er niet per se in te geloven. Wij stellen wel één voorwaarde: de patiënt moet onder behandeling staan van een arts.

Vijftienhonderd acupuncturisten

Na de projectie van enige brieffragmenten komt arts Paul van Dijk aan het woord, als kenner van het “alternatieve circuit”. Op de vraag wat hij denkt van de 25 pct die volgens een onderzoek van het bureau Legendijk wel eens met alternatieve geneeswijzen in contact komt antwoordt Van Dijk voorzichtig: ’t Is de vraag of dat wel juist is. In gereformeerde kring wordt erg veel aan alternatieve geneeswijzen gedaan. Van Dijk komt zelf ook uit die kring. Er zijn veel verschuivingen bij de alternatieve geneeswijzen. In 1970 waren er vijf acupuncturisten in Nederland, thans vijftienhonderd!.

Er zijn acupuncturisten die zoveel patiënten krijgen dat ze tien hokjes naast elkaar hebben waar de behandelde patienten in gaan zitten. Na twintig minuten komt een assistent om de naalden te

verwijderen. Die acupuncturisten dragen witte jassen net als gewone artsen.

Bij paranormale genezers komen, stelt Van Dijk vast, de mensen die drie specialisten zijn gepasseerd, de mensen die uitgedokterd zijn.

De camera gaat weer naar een patiënt, ditmaal migrainelijder Dost, die via een kennis bij een alternatieve genezer kwam die hem een dieet en kruiden voorschreef. "Ik heb geen hoofdpijn meer".

Iemand anders in de zaal repliceerde dat het hem niet heeft geholpen. Hij heeft een stuk of zeven genezers geraadpleegd en dat heeft hem een bedrag gekost "daar zit een hele auto in". Het gaf niets. "Ik geloof er niet meer in".

Een jong meisje die bij een iriscopist was geweest en een magnetiseur voor haar hoofdpijn is zóver nog niet. "Ik blijf volhouden".

Iemand uit de zaal is genezen door een chiripractor, zo verklaart hij. Een mevrouw die door de alternatieve genezer was opgegeven was naar Heilo gegaan: daar zou een "hele goeie" wonen. Maar: "ik ben niets kwijtgeraakt".

Te hoge verwachtingen

De Utrechtse hoogleraar Van Andel verklaart na dit alles te hebben aangehoord: Er komen nogal wat mensen bij de arts die niets lichamelijks mankeren. Vaak zegt de arts: Ik kan niets voor U doen. Ik vraag mij af, aldus de hoogleraar, of dat verstandig is. Na zo'n uitspraak zoekt men wat anders. Ik denk dat een arts er eerlijk over moet zijn. Als hij geen ziekte kan diagnosticeren dan moet hij belangstelling tonen hoe je samen elkaar kunt helpen. De mensen verwachten te veel van de arts. Er wordt ook in de moderne geneeskunde geweldig veel gedaan en beperkingen komen vaak niet naar voren.

Paul van Dijk: Ik denk dat de huisarts anders is gaan denken. Ze gaan meer aandacht geven aan voeding, meer aandacht aan de hele mens.

We komen nu weer terug bij een genezer, ditmaal de gebedsgenezer Pouwsma. Hij is van mening dat de patiënten blij zijn dat ze een klankbord hebben in de persoon van de alternatieve genezer. "Wij hebben een dankbaar oor, juist voor het innerlijke. Ik vind alleen een ding jammer, namelijk dat alternatieve genezers in een slecht daglicht staan bij zovelen. Ik ging eens een keer naar achteren om te bidden en toen zei de dominee: U bent met duivels werk bezig.

Bloedzuigers en storingsvelden

De camera laat plotseling een methode zien die in Duitsland op het ogenblik in zwang is: het zetten van bloedzuigers. We schakelen nog even over naar de "neuraal therapie" waarbij men uitgaat van "Storingsvelden in het lichaam". Een injectie met procaïne heft dat storingsveld op — zo verzekert men.

Iemand die daarmee behandeld is door Lamers in Roermond vertelde dat hij twintig jaar ziek was geweest. "Ik ging kruipend door het huis". Lamers stelde vast dat het kwam door een operatie voor nierstenen. Hij kreeg enkele spuitjes in het lidteken en:

"Ik loop zo naar huis toe".

De wonderen houden niet op. Iemand is van reuma genezen door het dragen van steentjes. "Ik kon mezelf niet aankleden. Mijn dochter zei: Moeder ik heb een steen voor U. Na een week was ik beter".

De leverancier van de stenen komt voor de camera. Het zijn gewone stenen verklaart hij en die kunnen in heel veel gevallen genezing brengen. "We zijn nog maar aan het begin. Ik heb er 30.000 uitgegeven". Bij die woorden schudt hij een zakje kleurige steentjes uit. Kijk, zegt hij, dit is malachiet. Dat trekt het urinezuur naar zich toe. Je moet de stenen geduld geven, dat wel. Er zijn 33 verschillende soorten stenen en ze kunnen voor 115 klachten worden toegepast. Een steen kost f 15.

Een vrouw verklaard dat het prima gaat. Ze kon niet meer breien en haken maar nu ze een steen draagt heeft ze geen last meer. En een jongentje heeft geen asthma meer na het dragen van een steen.

We keren weer terug naar het "genezen op afstand" waarvoor de genezer W. Margadant zijn zegje kan doen. Ik doe het, zegt hij, vooral met de handen. 't Is een heel ritueel, er wordt een kaars bij aangestoken. "Ik doe ook iets met groepen genezen. Ik zuiver met de kaarsvlam".

De Lange van de Soefi-beweging doet het weer anders. Je kunt door concentratie van de ogen stellen, dat je gericht iets uitzendt. De naam wordt uitgesproken, de persoon moet er voor open staan. Soms lukt het, soms niet. "Volgens onze opvatting is het niet nodig om te weten wat iemand mankeert".

Genezen via de media: ook dat nog

Om maar niets te missen vestigt Sleuwenhoek nog de aandacht op de genezers die de media gebruiken, zoals de evangelist Johan Maasbach dat doet via radio Luxemburg. In Amerika doet men aan gebedsgenezing via de televisie. Ook dat is genezen op afstand!

Schimmel van de Nederlandse Federatie van Paranormale en Natuurgenezers: Ik geloof dat het mogelijk is, de positieve krachten kunnen worden uitgezonden.

Maar dan rijst aan het eind van het praatprogramma toch nog de kritische vraag: Is het wel juist, zulke uitzendingen? Erschuilengrote gevaren in en misbruik is mogelijk.

Paul van Dijk mist er de persoonlijke aandacht in. Ziet in zulke uitzendingen technisering, de holistische mensvisie ontbreekt.

Prof. Van Andel wijst op de hoop die wordt gewekt daar waar het niet zal lukken. Je komt in de buurt van occulte zaken.

Hans Sleuwenhoek sluit het praatprogramma dat als titel droeg "Rondom Tien" af met de opmerking: Wij hebben geen oordeel willen geven. Maar de NCRV wil voor een daalder wel wat informatie toezenden. (De belangstelling hiervoor bleek overweldigend en wel in een mate als niet eerder voorgekomen, berichtte de NCRV later).

En, moet er aan worden toegevoegd, men liet het publiek in de kou staan met een massa verklaringen pro

en contra die de wankelmoedige geesten, de naar genezing snakkenden in verwarring hebben gebracht. Menig zieke zal er alleen uit hebben opgestoken wat hij zo graag wilde horen maar de boterham van de genezers op afstand, het portret al of niet op de rug gekleefd heeft er weer een stukje beleg bij gekregen. Een onbevredigende uitzending, heer Sleenwenhoek.

Alternatieve verhalen doen schade aan het vertrouwen in de arts

Het laken van de z.g. "domme officiële geneeskunde" zoals men dat in artikelen die alternatieve genezers publiceren kan vinden doet schade aan het vertrouwen in de arts. En dat vertrouwen is voor de patiënt nodig terwille van het genezingsproces. Aldus beklemtoonde het ons prof. dr. E. Fromm uit Hamburg, voorzitter van het Duitse "Gesellschaft zur Förderung der Medizinischen Diagnostik e.V." tijdens een gesprek, onlangs in Amsterdam.

Prof. Fromm, emeritus-hoogleraar, wees op het geval Manfred Köhnlechner, die als afgestudeerd jurist in Duitsland het recht heeft de titel van "Doktor" te voeren. Köhnlechner bekleedde een staf-functie bij de Westduitse uitgeverij Bertelsmann. Die functie heeft hij neergelegd en hij heeft zich toen als "Heilpraktiker" laten omscholen, een mogelijkheid die zoals men weet in de Bondsrepubliek bestaat. Een groot succes was dit niet — Köhnlechner beging een paar ernstige vergissingen uit onkunde, ten koste van zijn patiënten. Maar daar hoort men niet meer over. Hij is nu een gevestigd publicist met een bijna charismatische reputatie.

Hoog van de toren

Hij heeft in populaire bladen een medische rubriek waarin hij hoog van de alternatieve toren blaast. Hij heeft inmiddels een paar artsen in dienst die hem behoeden voor apert medische fouten in zijn artikelen, die hij met grote journalistieke verve brengt. Zeer overtuigd van eigen weten en zich afzettend tegen de "domme officiële geneeskunde". Misleid door de titel "dr." denkt het publiek dat hij een echte medicus is. Een misleiding vergelijkbaar met de Doctorstitel van de Zwitser Vogel, die ook nimmer nalaat het dr. voor zijn naam te gebruiken ofschoon hij de titel dankt aan het eredoctoraat in de botanie of iets in die geest van een Amerikaanse universiteit. Köhnlechners — pardon, dr. Manfred Köhnlechners! — alternatieve rubriek verschijnt o.a. in het radio- en televisieblad Hör Zu dat een oplage heeft van zes miljoen exemplaren. Wanneer hij een of andere kruidenthee in die rubriek aanbeveelt moeten de apotheken — die in Duitsland in ruime mate deel hebben aan de verkoop van kruiden en kruidenmengsels — zorgen dat ze voldoende voorraad hebben van de aanbevolen kruiden, zo groot is de stormloop van lezers die allemaal Köhnlechners thee willen drinken.

Geen windeieren

Köhnlechners alternatieve publicistische activitei-

ten leggen hem bepaald geen windeieren. Hij heeft op dit terrein nu in de Bondsrepubliek wat je noemt een gevestigde naam. Een zeer kwalijk gevolg is het feit dat door dergelijke publicaties bij tal van lezers het vertrouwen in de medische stand wordt geschaad. Voor dit facet vroeg prof. Fromm onze bijzondere aandacht. Hij was in ons land in verband met het veertiende Medica-congres met de tentoonstelling "Diagnostica, Therapeutica, Technica" onder auspiciën van de boven genoemde "Deutsche Gesellschaft". Tentoonstelling en congres te Düsseldorf gehouden vormen een belangrijke jaarlijks terugkerende gebeurtenis op medisch gebied. Van de 60.000 bezoekers kwamen in '81 13.000 artsen voor het congres. De buitenlandse bezoekers zijn voor het merendeel Nederlanders; een deel daarvan pleegt ook deel te nemen aan onderdelen van het congres, dat in sterke mate gericht is op praktische bijscholing van de arts. Maar er werd ditmaal ook een "seminar" gehouden over beenklachten met en over patiënten.

Prof. Fromm is erevoorzitter van de Bundesärztekammer en van de Deutsche Ärztag.

ALTERNATIEVE GENEESWIJZEN — RECHTS OF LINKS?

Voor- en tegenstanders van alternatieve geneeswijzen lopen door alle politieke partijen heen. Arts Paul van Dijk heeft in zijn "column" in het Weekblad Gezondheidszorg de standpunten van de verschillende partijen onder de loep genomen. En hij concludeerde: alternatieve geneeswijzen — niet links en niet rechts.

Maar in de praktijk blijken opvallend veel gebruikers van deze geneeswijzen aanwezig te zijn bij de leden van GPV, SGP, PPR, PSP en CPN. Dit zou blijken uit een opinie-onderzoek van het bureau Lagendijk in 1980. Bij de uitersten van links en rechts zou de belangstelling voor alternatieve geneeswijzen derhalve het grootst zijn.

Dat onder gereformeerden verhoudingsgewijs meer gebruik wordt gemaakt van alternatieve geneeswijzen is al, volgens Van Dijk, uit verschillende onderzoeken gebleken, waarvan de eerste gegevens dateren uit de jaren vijftig.

Voor wat de homeopathie betreft is daar een duidelijke verklaring voor. Toen homeopathie destijds door de firma Schwabe in Nederland werd geïntroduceerd — het ging de firma om de verkoop van haar homeopathische produkten.. — had de familie Schwabe goede relaties onder de hoogleraren van de theologische hogeschool te Kampen. Deze relaties hadden tot resultaat dat alle toen afstuderende dominees een homeopathische huisapothek meekregen naar hun gemeente. Behalve het woord hebben zij blijkbaar ook de homeopathie met blijvend succes uitgedragen. De firma Schwabe heeft het slim aangepakt!

Volgens Van Dijk zijn mensen uit hogere opleidingen en beroepsgroepen relatief sterk vertegenwoordigd bij de gebruikers van alternatieve geneeswijzen. Het percentage particulier verzekerden dat baat zoekt bij de alternatieve geneeswijzen is hoger dan bij de rest van de bevolking. Van Dijks indruk is zelfs dat artsen en artsen vrouwen "discrepant veel gebruik maken van de alternatieve geneeswijzen".

STUDENTEN LUISTEREN NAAR VOORDRACHT OVER HOMEOPATHIE

Voor het Amsterdamse universiteitsblad *Folia civitatis*, een weekblad met een oplage van bijna 35.000 exemplaren, bezoekt Peter-Paul de Baar geregeld bijeenkomsten van opmerkelijke aard, die hij aangekondigd vindt in de agenda van het blad, die de titel draagt van Prikbord. Vandaar dat de auteur aan zijn entrefiletjes de titel schonk van "geprikt".

Zo organiseerde onlangs de medische faculteitsvereniging van de Universiteit van Amsterdam, de MFAS, een lezing over homeopathie. Peter-Paul de Baar, ging er heen. Klokke acht die avond bleek de allergrootste zaal van het Roeterseiland al tot de nok gevuld met leergierige studenten.

Die leergierige studenten pogen sceptisch te kijken maar maken gretig notities, schrijft De Baar, als er weer een middel wordt genoemd dat minstens tien kwalen ineens de wereld uitwerkt. Want dat blijkt een belangrijk kenmerk van de methode. Zij bepaalt zich niet tot het bestrijden van één klacht, maar richt zich op Heel de Mens. "Verbaas u dus niet, wanneer u zich met een zwerende vinger tot uw homeopaat wendt, en deze vraagt u spontaan tevens naar uw wintertenen, uw karakter, naar uw zweterigheid, uw angst voor de dood en in het donker, uw bankrekening, of u voetbalt en of u dol bent op ontbijtkoek met ei. Waarna hij u, trefzeker één middel voor al deze kwalen voorschrijft: Belladonna (wolfskers) of Ledum (moerasrozemarijn) of Cantharis (Spaanse vlieg) of nog iets anders. Verbaas u evenmin als hij opgetogen reageert wanneer u hem geschrokken meldt dat de klachten verergeren.

Want dat heeft alles te maken met de 'Similia-regel', die de grondlegger van de homeopathie, *Samuel Hahnemann* (1755-1843), in 1810 formuleerde. Voluit: 'Similia similibus curentur', ofwel: 'Het gelijkende moet men het gelijkende worden genezen'. Zelf had Hahnemann ontdekt, dat toediening van *arsenicum* aan gezonde mensen, de zelfde koortsen, angsten, braakneigingen en slaapstoornissen opleverde als buikgriep of cholera. Hij probeerde het uit op zijn eigen familie. 'Z'n schoonmoeder zeker!' fluistert mijn buurman voorspelbaar.

Hahnemann bedacht vervolgens dat toediening van een middel (*arsenicum*) dat gelijke symptomen oproept als de bestreden ziekte (cholera) de kennelijk wat al te luie afweermechanismen van het lichaam zou kunnen oppeppen. Maar: 'Als iemand arsenicum inneemt, hangt het van de hoeveelheid af, wat de

verschijnselen zijn. Je kunt er brokken mee maken.

Om die brokken te vermijden worden de toegediende stoffen meestal tientallen tot miljoenen malen verdund. En toch werken ze? Ja, we hebben er gewoon geen verklaring voor, zegt, na de pauze, mevrouw E. de Lange-Heide minstens vijf keer. Aldus Petrus-Paul de Baar, die tijdens de pauze nog haastig uit een boekje overnam dat Nux Vomica D 6 druppels helpen tegen een kater en dat men Plantival dragees moet slikken tegen examenvrees.

Aan de kruiden wordt goed verdiend

Jacob Hooy van de Amsterdamse Nieuwmarkt (sedert 1743) is nu de firma Jacob Hooy & Co b.v. gevestigd te Limmen. Het begon lang geleden met de Noordwijker kruiden. De firma wordt thans geleid door het derde en vierde geslacht van de familie Oldenboom en slaat nu, de verdiensten met kruiden gemaakt openen daartoe de mogelijkheid, de vleugels breed uit.

Dat blijkt althans uit een krantje van acht pagina's in het z.g. weekendformaat, op een Haarlemse krantendrukkerij vervaardigd en blijkbaar via drogistrijen verspreid. Het exemplaar dat ons werd toegezonden is afkomstig van een drogistrij op de Amsterdamse Marathonweg.

Het "kruidenvrouwtje" siert de voorpagina: Mellie Uyldert, die inmiddels 24 boeken op haar naam heeft staan. "Sedert 1942 is Mellie Uyldert mede verantwoordelijk geweest voor de wederopleving van het vertrouwen in een natuurlijke levenswijze". Van haar Lexicon der geneeskruiden zouden al 135.000 exemplaren zijn verkocht.

Niet alles komt van de kruiden bij Hooy: zo wordt er "voor soepele spieren en gewrichten" reclame gemaakt voor de "groenlipmosseltabletten" uit Nieuw Zeeland. Er is nog een boekje bij te krijgen: "Geneeskraft uit zee. Arthritis-Reuma" door ene John Croft.

Psychometriste veroordeeld

Een zestigjarige vrouw uit Hengelo, die zich psychometriste noemde is door de Almelse rechtbank veroordeeld tot 960 gulden boete en een maand voorwaardelijk. Zij stond terecht voor het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en het voorschrijven van geneesmiddelen. De geneesmiddelen kocht zij bij Duitse apotheken. De vrouw kreeg een uitkering van de AOW maar wist er als "psychometriste" elke maand enige duizenden bij te verdienen.

